

OCENE
RECENSIONI
REVIEWS

D. V. Grammenos (ed.): RECENT RESEARCH
IN THE PREHISTORY OF THE BALKANS.
Publications of the Archaeological Institute
of Northern Greece, 3. Thessaloniki, Archaeological
Institute of Northern Greece, 2003, 537 str.

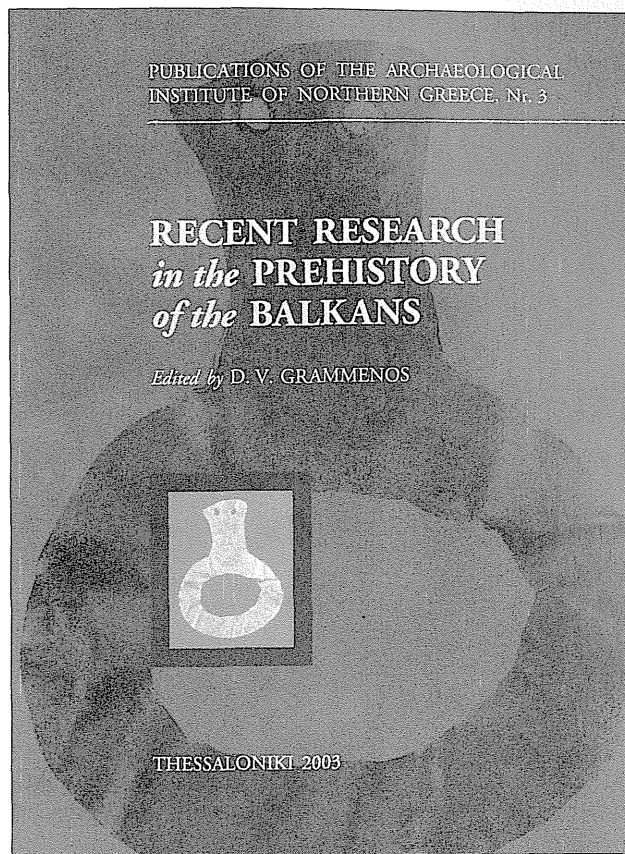
Pred nami je publikacija, ki bo dobrodošla za vse, ki jih zanima prazgodovina Balkanskega polotoka. Zaradi preglednosti in sistematičnosti lahko služi tudi kot študijski pripomoček študentu, ki je šele na začetku svoje raziskovalne poti.

Demetrios V. Grammenos je v zborniku zbral prispevke 13 avtorjev, ki predstavljajo raziskave prazgodovinskega obdobja v devetih državah Balkanskega polotoka. Publikacija seveda ni prva s to tematiko, v bližnji in tudi bolj oddaljeni preteklosti jih je bilo kar nekaj na to temo – med drugim v seriji *American Journal of Archaeology* izdana publikacija za področje Grčije in sosednjih dežel. Pričujoča publikacija se od ostalih razlikuje predvsem v obširnosti predstavljenega ozemlja. Prvič je vključena tudi Madžarska, ki je brez dvoma povezana z dogajanjem v egejskem prostoru. Časovni okvir – prazgodovina – in geografski okviri posameznih prispevkov so jasni, dobrodošla pa so tudi prizadevanja, da se predstavijo predvsem najnovejše raziskave in odkritja.

Prvi v seriji prispevkov je članek Dragija Mitrevskega, ki je predstavil prazgodovinsko obdobje v Republiki Makedoniji (F. Y. R. O. M). Najpomembnejša odkritja makedonske prazgodovine so nanizana v kronološkem zaporedju od paleolitika pa vse do železne dobe. Vsako obdobje je predstavljeno s karto najdišč, obširneje so orisana najpomembnejša najdišča, prikazane pa so tudi najbolj odmevne najdbe.

Sledi besedilo Nenada in Nikole Tasića, ki sta predstavila prazgodovinske raziskave v Srbiji v 1990-ih. Katalog najdišč, raziskanih v zadnjih desetih letih 20. stoletja, sta organizirala po obdobjih, pri čemer sta podrobneje predstavila najdišča, ki sodijo v paleolitsko, mezolitsko in neolitsko obdobje, medtem ko sta eneolitskim, bronastodobnim in železnodobnim raziskavam namenila le pregledna poglavja. Poleg zgoščenega pregleda najnovejših odkritij in prikaza izbranega gradiva besedilo ponuja tudi kritičen pogled na razmere v 'srbski' arheologiji in njeno vpetost v tradicionalne okvire.

Zorko Marković in Kornelija Minichreiter sta orisala raziskave prazgodovinskih najdišč na Hrvaškem med leti 1990 in 2002. V tem obdobju so bila raziskana številna arheološka najdišča, avtorja pa sta ponudila pregled 38 najpomembnejših. V prispevku je poleg kratkega spremnega besedila predstavljen dokaj obširen katalog najdišč, v katerem so obravnavana najdišča nanizana zaporedno

glede na svojo geografsko lego – od zahoda proti vzhodu. Orisi posameznih najdišč so opremljeni z referenčno literaturo, predstavljen pa je tudi manjši izbor gradiva.

Simona Petru in Mihael Budja sta se omejila le na delni pregled raziskav starejše prazgodovine v Sloveniji. V prvem delu besedila je predstavljen tradicionalen oris raziskav paleolitskega obdobja, ki je obogaten s karto najdišč, ozkim izborom gradiva in s popisom literature. V nadaljevanju besedila je več pozornosti namenjeno neolitskim in eneolitskim raziskavam v Sloveniji, pri čemer so bolj kot pregled dejanskih raziskav predstavljeni nekateri teoretski okviri in pristopi, v katerih se je razvijala slovenska arheološka misel.

V nadaljevanju zbornika je Muzafer Korkuti predstavil najnovejše raziskave v Albaniji. Besedilo je sestavljeno iz dveh delov. V prvem delu so predstavljeni rezultati terenskih pregledov oziroma izkopavanj štirih različnih projektov, ki so bili izvedeni ob mednarodnem sodelovanju z grškimi, s francoskimi, z ameriški in britanskimi arheologi. V drugem delu besedila pa so predstavljeni povzetki nekaterih študij neolitskih in bronastodobnih industrij, ki so bile objavljene v reviji 'Iliria' v 90-ih, sedaj pa so predstavljene tudi širši javnosti.

Prazgodovino Bolgarije je v zgoščenem in preglednem besedilu predstavila Henrieta Todorova. Posamezna poglavja so namenjena različnim obdobjem prazgodovine od paleolitika, mezolitika in neolitika do

eneolitika in pozne bronaste dobe, s katero se zaključuje prazgodovina v Bolgariji. Besedilo je razmeroma obširno, predstavljene pa niso samo raziskave zadnjih nekaj let, ampak tudi splošen oris prazgodovine bolgarskega prostora. Pomembnejša najdišča so navedena v besedilu, prikazani pa so tudi časovni okviri posameznih obdobij. Predstavljeni oris dopolnjuje še izbor drobnega gradiva in referenčna literatura.

Mehmet Ozdoğan je predstavil prazgodovinske raziskave v severozahodni Turčiji. V jedrnatem besedilu so navedeni osnovni podatki o obravnavanem prostoru, zgodovina raziskav, pregled najnovejših raziskav s katalogom raziskanih najdišč in strnjeni povzetki kulturnih sekvenc, ki so prikazani ločeno po kronoloških obdobjih. Obravnavan je tudi problem kronoloških umestitev s poudarkom na neskladju med balkanskimi in anatolskimi kulturnokronološkimi shemami. V prispevku je razmeroma obsežna zbirka referenčne literature, kulturno kronološka preglednica, karta arheoloških najdišč, prikazan pa je tudi izbor arheološkega gradiva.

Zelo podrobno in na široko sta neoeneolitsko arhitekturo Banata, Transilvanije in Moldavije predstavila Magda in Gheorghe Lazarovici. Natančen pregled prazgodovinskih arhitekturnih ostankov posameznih najdišč sta nanizala v kulturnokronološkem zaporedju, hkrati pa sta bralca seznanila tudi z osnovnimi podatki o kulturnem vidiku obravnavanega. Arhitekturno členitev in interpretacijo arheoloških ostankov sta ponazorila z obsežnim slikovnim gradivom in referenčno literaturo.

Madžarsko prazgodovinsko arheologijo je orisal Janos Makkay s sodelavci. Poleg zgodovine raziskav so v prispevku predstavljeni še kratki povzetki izsledkov raziskav iz tako rekoč vseh prazgodovinskih obdobij, od paleolitskega obdobja do 'Keltov'. Najpomembnejša odkritja ter njihova vpetost v kulturnokronološke sheme je predstavljena v strnjenem besedilu, ki je obogateno s kulturnokronološkimi preglednicami, karto najdišč, z izborom arheološkega gradiva in referenčno literaturo. Za širši krog bralcev je najzanimivejša ravno zgodovina raziskav oziroma 'osnovni pregled trendov v madžarski arheologiji', saj je to prvi po dolgem času objavljen pregled raziskav madžarske prazgodovine v tujem jeziku.

Kljub temu, da so posamezni prispevki pisani zelo raznoliko in da je sicer podobna tematika obravnavana s povsem različnih zornih kotov, ponuja publikacija zanimiv in zgoščen pregled raziskav prazgodovinskega obdobja na Balkanskem polotoku. Hkrati je pomembno tudi, da je izdana v angleškem jeziku, kar ji daje mednarodno veljavo, saj je dostopna širšemu krogu bralcev. Priznati je namreč treba, da so bila besedila, ki se dotikajo balkanske prazgodovine, do sedaj v večji meri pisana v matičnih jezikih avtorjev in zaradi tega nedostopna tujim bralcem.

V prispevkih je prikazan pregled prazgodovinske arheologije zelo širokega geografskega prostora. Na žalost v zbornik niso vključeni pregledi treh pomembnih

regij Balkana – Črne gore, Bosne in Hercegovine ter Grčije –, ki bi geografsko zaokrožili obravnavani prostor.

Alenka Tomaž

Vinicio Tomadin: LE CERAMICHE MEDIEVALI E RINASCIMENTALI DEL MUSEO CIVICO DI GRADISCA D'ISONZO. Collana di studi Storici e Artistici del Museo della Città 1. Gradisca d'Isonzo, Comune di Gradisca d'Isonzo, 2004, 307 ss.

Želja po oblikovanju serije, ki bi združevala raziskave o preteklosti in umetnosti na področju občine Gradišče ob Soči/Gradisca d'Isonzo, se je uresničila z novo serijo Collana di studi Storici e Artistici del Museo della Città. Prva v seriji je knjiga Vinicia Tomadina, ki je posvečena srednjeveški in novoveški keramiki. Kot pravi v predgovoru, je cilj knjige podati kataloški pregled keramike in jo ovrednotiti, torej določiti njen izvor in funkcijo. Le s pomočjo pravilne interpretacije lahko razkrijemo delce zgodb iz vsakdanjega življenja v preteklosti.

Objavljeni so najbolj značilni keramični predmeti iz muzejske zbirke, ki izvirajo z različnih lokacij v mestu. Pomen objave je v tem, da je večji del zbirke enotno obdelan, javnosti pa je tudi prvič predstavljena zbirka, ki pomaga razumeti srednjeveško in novoveško keramično produkcijo.

V uvodu avtor govori o različnih zbirkah v Italiji, kjer so ohranjene velike količine keramike. Dolgo časa je prevladovalo mnenje, da takšno gradivo ni dovolj zanimivo za znanstveno obdelavo. Novejše raziskave so spremenile odnos do teh najdb, ki so tako postale odlično sredstvo za preučevanje preteklosti. To še poudarja dejstvo, da je prav keramika najbolj številno zastopana med najdbami arheoloških izkopavanj, saj je zaradi krhkosti pogosto nadomeščana z novim posodjem. Tako nam največkrat prav keramika pomaga časovno opredeliti izkopane plasti.

Na začetku naslednjega poglavja avtor na kratko predstavi zgodovinsko ozadje. Dominacijo Serenissime potrjujejo številne najdbe keramike beneškega izvora. Starejšega datuma je le manjše število odlomkov, vendar dokazuje poselitev v času, ki je slabo izpričan v pisnih virih. Viri (iz leta 967 in 1176) in keramični odlomki naj bi potrjevali obstoj vasi na tem mestu že pred dominacijo Serenissime in izgradnjo njihove utrdbe. V nadaljevanju opozarja, da v mestu in okolici niso bile opravljene sistematične arheološke raziskave, zaradi česar nimamo kvalitetnih podatkov.

Naslednje poglavje predstavi najbolj pomembne lokacije, s katerih izvira obdelano gradivo. Keramika je bila odkrita pri skoraj vseh zaščitnih arheoloških posegih v mestnem jedru.